

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA ŠESTNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :
Na celý rok --- 4 koruny --- hal.
Na pol roka --- 2 " --- "
Na štvrt roka --- 1 " 20 "
Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :
EDVARD SÁNDORFI.

Redakcia a vydavateľstvo :
Budapest, VIII. ker., József-körút 35.
sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin,
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového
malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Pred odchodom.

Zakiaľ my tieto riadky píšeme, zatiaľ mnohí aj z našich ctených čitateľov stroja sa do sveta ; ba pravdepodobne niektorí z nich už aj odišli. Za týždeň za dva budeme mať naše dedinky ako z polovice vymreté. Mali sme smutnú príležitosť za viac rokov z bezprostrednej blízkosti pozoro-

vať tieto jarné sťahovania ľudu nášho «do sveta». Páni «gazdovia» už predbežne pochodili panstvá v Rakúsku, na Dolnej Zemi a v Rumúnsku a priniesli so sebou vyhotovené, pekne opísané smluvy nemecké alebo maďarské, v ktorých vypísané stojí : aké bude «vydané», aké platy denné pre chlapa, pre ženu a pre deti od 9-ého roku, čo dostane ktorý pri kosbe krmiva a lúk, pri

Lateránsky chrám sv. Jána v Ríme.

repách, pri žatve, pri mlatbe na akkord alebo denného platu, koľko pálenky dá sa chlapom a koľko zase ženám.

Ľudia chudobní nepremýšľajú mnoho: jestli je gazda poriadny a svedomitý človek, nuž tomu sa hneď popodpisujú na kontrakt. Nemusi mnoho nahovárať, slubovať, cigániť a napájať u žida. Takýto poriadny gazda ale tiež neprijíma kohokoľvek; dobre si on pozre ľudí, či sú snášanliví, pracovití, šanobní, mierni a nooovšetko či sú svedomití nábožní kresťania.

Príde čas k odchodu. Gazda obstaral «transport» aby cesta po železnici nebola drahá. Chlapi pripravujú si potrebný riad, schádzajú sa na rozhovor u žida lebo u gazdu, vypijú si prípovedné a vezmú sebe aj «fóršus»; jestli totiž gazda peniaze má a ich pri podpisoch s ľuďmi neprepil. Chlapi sú dosť dobrej vôle, odchádzajú s chuťou, veď ich čakajú dosť dobré zárobky v cudzine. Ale ženy si smutno vzdychajú, ba niejedna sa horko vypláče.

Je to ovšem dojímavý pohľad na odchádzajúci do sveta národ. Keď vidíš, ako z tvojej obci ide voz za vozom preplnený háby, náradím a chudiatkami drobnými deťmi, čupiacimi na batohoch malými chlapci a dievčatmi, jako sa hrnie celý prôvod vystrojených na cestu chlapov, a to koľko razy šedivých, robotou sodraných starcov: veru sa ti oči slzami zavlečú. Včera boli pri mši svätej, ktorú duchovný za nich Bohu obetoval, niektorí i ku sviatosti pokánia pristúpili: dnes zanechávajú príbytky, ktorým ešte aj okná pozakládali a zabeďnili tehlo, veď bude v nich už mŕtvo, a čo je mŕtvé, to sme zvykli aj v umrlejšej truhle vekom zabeďniť....

Chrám boží ostáva v nedeľu a vo sviatok akýsi prázdny: veriacích núdza zahňala do krajov, kde snáď ani chrámu v blízkosti nieta, a doma zostalým ide smutno tá spoločná pobožnosť, veď sa nemá kto v chráme Bohu modliť. Škola miestami mohla by sa aj zatvoriť: deti museli tiež do toho sveta, a Boh milý sám vie, koľkých s týchto dietok očakáva v cudzine trápenie, hriech, nemoc alebo smutný chudobný pohrab, pri ktorom nenesie mu družina svieží veniec, ani školáci v radoch malú truhelku neodprovádzajú, ani spevu, odobierky niet; veď cudzý je len cudzý a taký neporozumie žialu chudobnej matky — robotníčky.

Ale sa vy bratia a sestry naše len vystráčajte. Vystráčajte sa s Bohom, veď keď Boh s nami, kto proti nám? Veď keď by ste ubohí ešte aj milosť božiu ztratili, čo bude potom z vás? Kto nepozná na tomto svete milosrdenstva, komu nenie priaznivá ani vlastná otcovizeň, lebo mu ani chleba, ani práce, ani práva, ani slobodného vierovyznania nedopraje, ktorých nesvedomití farizeji, zákoníci a mocnárovia nehanbia sa pustiť biedných ku susedným mocnárom, tak jako nedbanlivý rodič nehanbí sa, keď sa mu hladné deti u susedov potulujú za kus chleba: nuž vy všetci, ktorí takto opustení ste, nespúšťajte sa vašej jedinej podpory, nespúšťajte sa totiž Pána Boha! On je bedlivým, láskavým Otcem všetkých nás, On vaše mozole požehnaním svojim posväť, On každý vzdych a každú slzu slýcha a odmení.

Nás ale predsa nadchádza strach, že čo potom bude, keď ráz počet svetárov tak vzrastie, že nebudú v stave susedné mocnárstva všetkým práce a chleba dať? Či sa snáď prinavrátia nám časy predošlé, v ktorých našim nebolo nútne po cudzých kútoch sa potľkať? No, tie časy sa nám už ťažko navrátia: páni liberáli a židia dobre budú pozorovať, aby sa tie časy navrátili viac nemohly. Čo našim úžera a krémy židovské pobraly, to nazpäť vydobíť je temer nemožné. A zakiaľ liberálni tatári panujú nad nami, zatiaľ chudoba ani myslieť si nemôže že by sa jej ulavilo. Či nevieme, ako zúrili liberáli na Egána preto že chcel trizniteľom chudoby chodníčky prekaziť. Či nepamätáme, že keď sa žiadalo sníženie dane pozemkovej, alebo oslobodenie od poreie tých malých hospodárstiev, jako sa na to liberálni tatári len smiali? Opakujeme, ani len pomysleť nikto nesmie na to, žeby sa chudobnej triedy farchám ulavilo, zakiaľ máme na krkách krvožižných tatárov a jejich pánov židov. Veď všetci majú preukrutne hladné vrecká a potrebujú mnoho.

Minister, štátny sekretár, predseda snemovne a nadžupani, keď ktorý prepadne, hneď berie 4—12 tisíc zl. pensie. A často sa premieňajú, aby sa tej dobroty mnohým ušlo. Narobili úradov až strach, a ešte vždy vymýšľajú nové úrady drahé, a ty schudobnelí gazda, keď sa doma dosť narobiť nevieš, hybaj na nich vyrábať do sveta! Nuž zpytujte si liberálni voličia svedomie svoje, a rozjímajte nad tým čo ste nám, ale aj sebe s pomocou židovstva narobili?! *E. Pobjedzský.*

POLITICKÉ CHÝRY.

Jeho veličenstvo Franc Jozef ide do Berlína v prvý týždeň mája; 5-ho pôjde ta, 7-ho sa vráti. Titul je ten, že najstarší syn cisára Vilhelma II., Fridrich Vilhelm, 6. mája ako 18-ročný bude vyhlásený za plnoletého. Ale príčina bude iste vážnejšia; môže byť, že vyteká z politického polozenia svetového. Anglia malomocne zviňa sa vo vojne boerskej, čo deň väčšmi ukazuje svoju slabosť, možno teda, že stredo-europejské štáty už počítajú s možnými následkami oslabenia Veľkej Británie.

Rád zlatého rúna udelil Jeho veličenstvo trinástim osobám; medzi nimi sú knieža Mikuláš Pálffy, gróf Bela Cziráky, gróf Alexander Károlyi a Szögyény-Marich, rakúsko-uhorský poslanec v Berlíne. Rád zlatého rúna je najstarší a najvznešenejší rád monarchie a dosiaľ mali ho v Uhorsku len piati: gróf Ferdinand Zichy, gróf Julius Szapáry, gróf Khuen-Héderváry, gróf Aladár Andrássy a gróf Tassilo Festetics. Že prečo práve teraz odrazu štyria stali sa rytiermi zlatého rúna, to predbežne vysvetľuje sa len tým, že nemal byť sám Szögyény-Marich. Lebo o tohto vlastne ide a tohto vyznačenie je najviac pozoruhodné teraz, pred odzhadom Jeho veličenstva do Berlína. — Nie celkom bez významu je dnes i to, že ten rád dostal i gróf Deym, rakúsko-uhorský poslanec v Londýne.

Nový štátny tajomník ministerstva vnútra. Na miesto Jakabffy-ho (Bánffy-husára) vymenovaný je za štátneho sekretára Julo Gullner. Tento pán prešiel s Apponyim na liberálnu stranu. Z tohoto vymenovania dá sa následkovať, že prívzrenci Bánffyho na liberálnej strane nemajú už prevahu. S Jakabffym zase o jedného viac Bánffy-husárov ubude v kruhoch vládnych. Preto ale Gullner je tiež taký liberál, ako aj Jakabffy, len že nepatrí medzi pajtašov ukrutníka Bánffyho. Čo je ináč za chlapa, ukázu nám voľby budúce, lebo voľby bude on mať na starosti.

Protestanti a revízia. Maďarskí kalvíni a evanjelici začínajú bedákať, že sa katolíctvo vzmahá, a ich cirkev upáda. Je to aj pravda. Nemnie ani jeden deň, že by neprestupovali ich veriací buďto na vieru katolícku alebo jednoducho zaprelí vieru a neprijali žiadnu. Títo poslední použijú právo múdro ukuvaných cirkevnopolitických zákonov a ostávajú bezkonfesionálni (bez viery). Odkedy nastaly tie nové zákony cirkevnopolitické, cirkev maďarských protestantov sa akosi trati. Toto poprední maďarskí protestanti i sami uznávajú a hľadajú tomu odpomoc. Ale veru horšia pomoc, ako nemoc! Bezbožné zákony hýbať nedovolia a nechcú, na miesto toho napádajú katolíkov. Kňazov, školy katolícke, kláštory, dobročinné spolky, mníchov a mníšky, noviny a spisbu,

cirkevné obrady a pobožnosti, aj samého pápeža, slovom všetko čo je katolícke ukrutne napádajú a obviňujú z nevlastenectva. Kto takto robí, musí mať skutočne rozum pomätený, z ktorej pomätenosti ale iste vystrievet musia časom, lebo to zúrenie počína byť už smiešne: a kto sa smiešnym robí, sám sebe škodí.

Vojna v južnej Afrike. V Londýne vojenské kruhy že sú veľmi znepokojené udalosťami na bojišti. Obávajú sa, že Búri, hoci sú vo veľkej menšine oproti anglickému vojsku, vydobývajú si veľké strategické výhody, ak ešte čom len za krátky čas bude im ponechaná svobodná ruka.

Ale aká svobodná ruka, keď Búri všetky svoje výhody dosiahli bojom? Slovom o svobodnej ruke Búrov páni v Londýne narážajú na nečinnosť svojho maršalla Roberts. Ale od 30. marca už nebol nečinným. Lenže Búri všade premošli Robertových Angličanov. Od Bloemfonteina na juh v Oranži Búri does-zajtra povyhánajú Angličanov zo všetkých dôležitejších posícií. Na juho-východe, vo Wepeneri, podľa posledných vestí, anglické vojsko je už celkom obklúčené.

Do Kapska minulého týždňa podovážali konečne 8. divíziu anglickej armády. S generálom Rándlom na čele Roberts kneď komandoval ju ku Springfonteinu, na pomoc generálovi Gatacovi, ktorému zase hrozila porážka.

Mafeking už tiež len horko-fažko sa drží, — ak totiž ešte drží sa.

Londýn. Angličania sú na dvoch miestach fažko porazení. V bitke pri Merkatfonteine mŕtvych a ranených Angličanov bolo 600, zajatých 900. Búri mali len 5 mŕtvych. V bitke neďaleko Mafekingu Angličania boli s veľkou ztrátou zahnaní nazad.

Parižska výstava svetská otvorila sa s úradnou slávnosťou dňa 14. a 15. t. m. Ačkoľvek ale odbavily sa slávnosti, preto vo výstave ešte nič nevideť, lebo zo stavísk temer ani jedno nenie dohotovené. Dnes ešte tehly, piesok a lešenia všade zavádzajú, tak, že mnoho sto vozňov železničných stojí po nádražiach s nevyloženými ešte partiekami. Kým všetko do poriadku príde, potrvá to aj za mesiac. Táto okolnosť sa kupcom vystavujúcim nijako nepáči, lebo majú z toho veľkú škodu. Ale aj samej výstave je to na škodu, lebo mnohých neporiadok tam panujúcich odstrašil. Francúzske zednárske noviny veľmi sa horšia, že z kat. kňazstva nikto sa nesúčastnil na slávnostiach otvárania výstavy. Veď aj nemajú za čo. Kto zná, že jako prenasledujú zednári cirkev katolícku vo Francúzsku, ten nebude sa diviť francúzskym kňazom, že parády svojich nepriateľov neidú zbožňovať. Veď kto Boha nepotrebuje, na čo takému sluha Boží pri pyšných parádach?

Oh tí kňazia! hej! len tí kňazia!

Vziaté heslo z liberálnych vzdychov: «Azok a papok!» uvažoval švagor Zaosek, roľník.

(Pokračovanie).

Čo je Ježišovo to pokoja nemá, ako aj On sám pokoja na tejto zemi nemal, a Jeho cirkev musí rozvlnnené more sveta tohoto medzi burkami a výchricami preplávať dokiaľ sa nedostane k tichému prístavu brehov večného pokoja, čo sa až vtedy stane, keď svet tomuto uderí posledná hodinka v deň posledný, keď On sám príde pre svoju cirkev. Táto Jeho sv. cirkev je tak sriadená ako dobré naturalné víno, ktoré vždy vrie, robí, kysne a kvasnice na spodok odkladá a ono, to víno totižto v tomto ustavičnom nepokoji vždy šľachetnejšie a drahšie zostáva. Fabričné a kunštovné víno má vždy tichý, sladký pokoj, ono nekysne, nevrie, nerobí, je ako šlakom porazené, ani len ocet neni vstave splodí, a sa ľahko v tejto lenivosti zkaží a zosmradne a vylejú ho do záchodu alebo do kanála pre potkanov.

Nesmierné more Stvoriteľ náležite osolil aby neznilo, ono pokoja nesmie mať, ono ustavične sa pohybuje, kolíše, vrie, sa búri, vlny vysoké ako dom, alebo vrchy hádže, aby v lenivosti tak ohromná massa vody sa nezkažila ako k. pr. v sudoch a v močarínach stojáca tichá voda.

Ježiš Kristus cirkvi a kňazom svojim predpovedal nepokoje, súženia, násilnenstva, prenasledovania.

Pravda! to si nepočul ani nečítáš žeby služebníkom iných cirkví ktoré nie sú Ježišove — k. pr. židovským rabinom alebo luteránským a kalvinským hlasateľom slova božieho alebo nazarenským cirkevným predstaveným, v parlamentoch, v novinách, v krčmách, po uliciach nadávali, im šimfovali a ich prenasledovali? Ich veriaci im to nerobia, ba ich ešte zastanú, nie ako katolícki veriaci to robia, a to je aj tak v poriadku aby oni svojich predstavených a sluhov svojho náboženstva ctili. Aj ty by si zle robil špatno a surovo, keď by si iného náboženstva sluhom nadával, ich vysmieval, by si ukázal že si planý kresťan a neni v tebe lásky ku blížnemu. Boh trpí všeliaké náboženstva, lebo človekovi nechal slobodnú vôľu; aj Spasiteľ zakázal, by sluhovia jeho, kúkol ktorú zlý človek nasial medzi pšenicu jeho nevytrhali, ale nechali riasť až do žatvy dňa súdneho.

Pravda! aká to mrzutá vec k. pr. v parlamentoch niečo židovského alebo kalvinského len spomenúť! Taký, ktorý čo chce nečo takého spomenúť, hneď na začiatku reči svojej sa už vyhovára, vychvaľuje, a duší že on nenie «antisemita» ani «intolerantným ultramontanom», lebo sa bojí že mu novinkári hneď začnú mačiacu muziku robiť, na neho ako žaby škriekať, za necvičeného obmedzeného hlúpaka ho držať — vidíš a kolki ľudia sú, ktorí sa tak boja, — ale keď sa týka o katolíckeho kňaza, tam sú mnohí vífazi v šimfovaní a v prenasledovaní, a ešte aj za cvičených sa držia mnohí, keď také čo vyvedú katolíckemu kňazovi, ako nejaký uličník, socialistický

lump a surový kočič, ktorí vždy nosia v chrápech svojich: kňaza, krst, jeho sviecu, hrob a kríž at.d., to čo s kňazom spojené býva.

Vidíš pri katolíckem kňazovi aj cvičený aj učený — aspoň ktorý sa za takého drží — složí hneď svoju cvičenosť, múdrosť, fajnovosť a berie na seba surovosť, divokosť, necvičenosť jedného uličníka, akonáhle sa jedná proti kňazom, čo liberálneho vyvieš, aspoň to sme zkusili v násilných časoch, kde každý lapaj a surovec si to za veľký honor viedol, kňazom nadávať, a sa ešte za cvičeného držal!

Náboženský cit a presvedčenosť je ten najjemnejší, najfajnovší, najútlejší cit, tak že človek je hotový za náboženstvo svoje všetko položiť a ztratiť: majetok, zdravie, meno, slobodu, život a krv svoju. V starom zákone bohabojný stareček židák Eleazar radšie život svoj dal, ako by bol mal svoje náboženstvo zapreť. A židovka svätá matka sedem synov machabejských, radšie aj so svojimi synmi bolestno sa dala na smrť umučiť, nežli zaprieť vieru svojich otcov. A v novom zákone millions a millions veriacich zkrvácali a život položili za sväté náboženstvo. A náboženstvo ale bez kňazov ani nemôže byť, ani neni. Či to teda nie divoká surovosť a podlosť, tento najfajnovší cit človeka urážať, vysmievať a služebníkov sv. náboženstva tupiť, nenávidieť a prenasledovať?

Však keď uderíš, opluješ, zhanobíš služebníka sv. náboženstva, tak si uderil, tupil, zhanobil samé náboženstvo a urazil cit náboženský veriacich, urazil toho samého, ktorý kňazstvo svoje ku spaseniu duší ustanovil a založil: «kto vás zneuctuje mňa zneuctuje» povedal Spasiteľ, toto si dobre zapamätaj!

Aký to nesmysel, bláznivosť a hlupota od nepriateľov kríža a sv. náboženstva, od liberálnych zlostných novinkárov dať sa nabuckať a potom s nimi štekať proti kňazom! Ako že ťa v hodine smrti privíta Pán Ježiš? Asnád On ťa pochváli a povie: «Ejhľa služebníku môj verný, dobre si spravil, že si znevažoval tupil, a prenasledoval mojich kňazov, prijmi zato odmenu slávy večnej!» Tak On tebe zaiste nepovie, ale: čo si tým učinil, mne si učinil a preto prijmi zato večnú hanbu, potupu a trest.

Tu mi ale dôverne povieš: no dobre, dobre kamarátku môj! ale keď len tí kňazi sú len všeliakí, sú chybní! No duša moja s týmto si nič nového nepovedal, ani nového nič nevynašiel, ani si veru s takou novinou nepredbehol Krista Pána. Veď Spasiteľ náš, ako Boh dobre predvidel a napred videl, že nie len ty a ten budete chybní, ale že celé pokolenie naše ľudské je chybné a hriešne, a kňazi z tohoto hriešneho pokolenia tiež pochádzajú, aj oni sú tak ranení hriechom dedičným, ako aj ty, aj oni sú hriešni a zlostní ako aj ty a iní ľudia. — A to všetko neodstrašilo Spasiteľa aby kňazstvo založil, ba práve ho to pohlo, aby z nezdravých, slabých ľudí, ako si ty, kňazov sebe spravil, ktorí by mali s tebou ľútosť a sústrasť.

On dobre vedel, že v Jeho malom sbore apoštolskom bude jeden Judáš, kmín a zradca, že bude hlava apo-

stolov krivoprišažník Peter a ostatní že budú tiež mať chyby. — Takú spoločnosť ľudskú tu na tomto svete ne-najdeš v ktorej by človek nemohol so slobodnou vôľou svojou zhréšiť a byť zatracení: ani pápež, ani kráľ taký neni, čo by nemohol zhréšiť. — Adam padol v raji a anjeli padli v nebesiach. Zato na všetkých kňazov šimfovať, že sú medzi nimi aj hnilé údy a hriešni ľudia, je veru nespravodlivosť veľká od teba. — Už si dost sa načítal a počul ako k. pr. mnohí sirotski otcovia okradli siroty a sirotské kassy, alebo úradníci štátni olúpežili štátnu kassu, ale zato by to bofo nemúdro a nespravodlivo pre nektorých takých úradníkov všetkých ostatných odsudzovať, na nich šimfovať, lebo všetci sú neni takí zlodeji. Zdáliz keď je niektorý krémár nesvedomitý v trunkoch budeš preto všetkým krémárom nadávať? Pravda nie! Teda prečo by malo kňazstvo jedine u teba výnimku robiť a len jedine stav tento celý by mal byť tak nespravodlivo napádaný? To len farizeické, podlé, plané a hriešné duše tak robia, lebo nenvidia Krista, nasledovne ani jeho sluhu.

Kňaz hlása spravodlivého Boha, a hriešnik to nerád počuje, lebo sa bojí pre svoje zlosti a preto nenávidí kňaza, bol by rád aby nebolo kňaza, ani Boha, ani pekla. Prostopašný chlapec by sebe tiež žiadal, by nebolo pruta a remeňa s ktorým ho otec moreší a hobluje.

(Pokračovanie nasleduje).

BESEDNICA.

Vstal z mrtvých!

Pozdvihnite zarmútené tváry
V hriech upadli ľudia ubohí!
Kristus Ježiš povstal v blesku slávy
A upevnil život nám nový!

Už ten zradník a priepasť pekelná
Nemá vlády viacej nad nami,
Už Ježiša krv predrahecenná
Z diabla putov svojich vymani!

Žije Kristus, žije Vífaz Božský,
Prevládal smrť, hriechov pokutu;
A ty hriešnik z Jeho premilosti
Že ožiješ, máš hľa záruku!

O Ježiši, Bože mlostitivý,
My hriešníci vzdycháme k Tebe:
Očisť dušu nám, a čistú prijmi
Do večnej ta slasti, do nebe!

O Ježiši, nesmierná Tvá láska
Všestvorenie svoje objímá;
O pripusť-že hriešnikov i nás ta,
Kde tá láska večne prebýva.

O pripusť nás ku Tvojemu Srdeu
Hľadať v Ňom si oddych, posily,
O vychráň od zlého k hriechu zvodcu
By sme verne Tebe slúžily. *Pobjedszký.*

Na rozchodnej.

V malej dedinke B. panuje posvätené ticho. Ľudia vo sviatočnom rúchu, vážnou, smutnou tvárou poberajú sa do chrámu. Chlapci ako zamyslení, s modliacou knihou pod pazuchou kráčajú pomaly navštíviť hrob Pána. Babkám pochýleným štrnká na ruke prevesený ruženec. Idú krok o krok, a rozhovor medzi sebou prevádzajú dnes len polohlasne. Ihraví chlapeci okolo kostola v tej všeobecnej tichosti musia tiež chrániť sa krikom, ináč by mala žila kostolníkova robotu.

Je veľká sobota.

Na dolnom konci dediny v malom úhľadnom domku býva Štefan Zágron. Dvojo oblokov čistých hľadí zpod nízkej strechy domku na cestu. Steny pekne vybielené, podstienka tmavomodrou farbou na novo zalíčená; celý domok pekne súhlasí s ostatnými, ktoré bedlivé gazdinky ku sviatkom pristrojily.

U Zágronov je tiež ticho. Za oblokom vidieť utrápenú vážnu tvár Zágronovej, ako s okuliarami nasadenými hľadí z daleka do velikej knihy «Nábožných Výletov.» Kedytedy položí knihu na stôl, a hlboké vzdychy jej počúť až pod okná.

O malú chvíľu zavrznú vráta. Dcéra asi 16-ročná Zágronov prišla z chrámu. Počúť pod návratím jej čerstvé kroky, ale v druhom okamihu už ukladá v chyži svoju vyšívajúcu plachetku a modliacu knižku s obrazom na tabulkách maľovaným sedmiboľastnej Panny Marie. Shodí čistú zásterku, opáše si konopnú a posadí sa za druhý roh stola ku druhému oknu vyšívať «šatku».

Stará složiac okuliare, pretre si dlanami uvrážkanú tvár, pohľadká pod čepcom na čelustiach málo vlasov a pýta sa dcéry:

— Otca si nevydela v chráme pravda?

— Nie ver' ja mamičko, a veď som sa poobzerala; — a čo ich neni doma?

— Vystrojil sa do chrámu a do poľa. Len keby sa zase vofakde nezatáral.

Dcéra neodpovedala nič i nastalo ticho. Matka pomaly slabikuje litery z «Nábožných Výletov» ďalej, a dcéra prichýlená preľahuje barvistú bavlnu ihlou po vy-maľovaných na šatke kvetách.

— Dievča moje, mám strach, aby ten náš starý nebol zase u toho Filipa. Od kedy parom priniesol k nám kováča Havrana, od tej doby nemá doma spokojnej chvíle.

— A veď tam mamičko dnes ani nešenkujú, po

chvíly aj Filip zašiel dnes kamsi do susedov, do židovského kostola.

— Nevie, neviem dcéra moja, ale tatko nechodí Filipovi pre korhelicu.

— A čo-že by tam teda robili?

— Ach dievča, ešte horšie ako korhelica. Však neprišiel nikdy napitý zo šenku, a čo-že tam vedel robiť aj toľ celú noc? On sa tají, ale mne povedala kováčova nevesta, že veru karty hrajú. Aj dnes sa tatko čosi premrval v truhle keď odchádzal; a kľúč vzal so sebou.

Deň uchádzal pomaly. Už po druhé vyzvonili, ale Zágrona doma ešte nebolo. Treba sa chystať na slavnú pobožnosť vzkriesenia. Pri chráme je už kopa chlapcov. Niektorí povynášali zástavky pestrobarevné a kytkami na krížiku ozdobené a postavili okolo múru. Každý si stráži pri svojej, aby mu ju druhí neodňali. S ulice stúpajú pobožní ľudia, starci v zimných čiapkach, babky v dlhých mentíkoch s líškovým prídom; no mládež je za to už celkom v lahodnom, možno povedať letnom odeve.

Sobraly sa aj Zágronová s dcérou Ančou; obe sú skvôstne odiate, ale na tvári bledej matere vyrazil sa akýsi žalostný nepokoj. Rozmýšľala nad svojim mužom Štefanom . . .

*

Štefan Zágron je nízky, strunovitý chlap; s jednou nohou trochu zatŕha, preto ho aj za vojaka nevzali. Je mu asi 42 rokov. Od mladý privykal k usilovnosti a šanobe. Keď robil, všetko mu v rukách len tak horelo; pilný bol aj v chôdze, v jedení aj v reči; — nikdy mu nezbývalo času. Usilovnosťou svojou nadobudnúť si už niekoľko roličiek, ačkoľvek keď sa boli sobrali, nemali krome chatrnejšej chalúčky len 150 zl. u ľudí na písmo.

Štefan Zágron triasol sa za grošom, ako to už u chudobného človeka býva; ba bol aj lakomcom oproti sebe a svojim. Žena jeho musela vždy len polovicu povedať toho, čo za potrebné veci vydala po jarmakoch.

Nášho Zágrona ale príležitosť a zlé kamarátstvo od niekoľko týždňov na zlé chodníky zväbily: dal sa karty hrať. Lakomí za grošom ľudia sa chytro na to remeslo dávajú. Ba náš Štefko už na toľko zablúdil, že ešte aj v tento deň veľký dal sa zviest kováčovi Havranovi a odišiel na hodinku (jako si myslel) Filipovi kartovať. Ved sa dnes beztak nepracuje, a v chráme však pred poľudním bol.

U Filipa je ináč celkom prázdno, len v zadnej malej chyže počul hlasy a štrnkot peňazí a plieskanie karát. Okolo orechového hladkého stola sedí trojo chlapov, štvrtý Filip hrá stojačky. Je tam kováč Havran, už obstaraný, ale ohromný človek, s dolu visiacimi fúzami, úzkym čelom a širokou tvárou. Má — ako si hovorí — pravú ruku presilenú, i preto aj remesla sa vzdal; zastávajú ho synovia, ženatí oba. Druhý je Zágron, a tretí červenobradý Patríl, bývalý dôchodný u panstva Rátajovcov, teraz ale árendáš na «kňazskom» a kupčí s liehovou. Človek ináč neznejboh. Filip prináleží medzi tých zriedkavých židov, ktorý za kratochviliami baží, a hotový je kedykoľvek zabaviť sa. Keď je dobrej vôle, dáva

piť z darma ľuďom, preto aj nič nemá, len čo vyžije. Sedliaci aj okoliti by sa zaň aj odraf dali. Dnes je Filip zvlášte vlúdny.

— No pane Zágron, vy ste nebudaj železko našiel — vraví Filip vyfahujúc z toľky 5 zl. bankovku — toto už druhú premieňam.

— Veď nemôžem sa ponosovať — odvetil Štefan — ale čo-chvíľa budú sozváňať, mal bych sa už strojť do chrámu.

Bruchatý Patríl vytiahol hodinky z vrečka a opozrúcie ich vraví Štefanovi:

— Á, čo tam tak ponáhľať! Beztak neprinde vám farár hneď po sozvánaní. Ešte jednu na rozchodnú!

Hrali ďalej. Zrázu zahlaholily zvony, po tretikrát svolávajúce veriacich. Štefkom to trhlo, bral sa od stola.

Havran oprel naň svoje malé oči.

— Milá brachu, kdeže už teraz pojdeš? veď sú ľudia už dávno všetei v kostole. Jako bys' ta šiel? Nechod, neidem ani ja; mám priehru, a ty hádam nám len nechčeš utiecť s peniazmi?

Koncom koncov bolo, že ostali všetei sedieť. A hrali vždy ohnivejšie, vždy o väčšie peniaze. Konečne sa zotmilo — nastala noc, a oni hrali pri svetle.

Zágronová doma nemá miesta. Hore dolu chodí, čosi si povráva, zase sa modlí, zase do plaču sa dá od samej hanby a horšenia sa nad mužom.

Asi o 10-tej v noci konečne pritiahol potiechu Štefan. Bol bledý ako stena keď otvoril dvere, a nehovoriac nič, bral sa rovno k truhle. Isté vyfahoval peniaze.

Žena netušiac nič dobrého oslovila ho:

— Ale Štefan, prosím ťa, kde že si bol toľko?

— No nič, len som sa trochu pribavil, odvetil Štefan a bral sa von.

Ženu rozchádzala zlosť.

— A kamže ešte, kam? ty pohan pohanský! — a dala sa robiť výčitky trasúcim od hnevu a žiaľu hlasom, až konečne jej plač slová udušil.

Štefan zastal za chvíľu, ale keď žena neprestávala, odišiel chytro preč bez slova. — Dcéra bola už na odpočinku na peci; očula každé slovo, a srdce jej strašne búchalo. Zágronová dlho ešte netrpezlivo ochkala, konečne utíchla, a potom len spúšťanie zrnôk rúžencových bolo v tmavej chyže počuť.

Prešla polnoc. Anča nemohla sa viac udržať:

— Ach, kedy už len ten tatko príjdu? — sterala poloplačom.

— Ani ty nespíš Ančo? Ej Bože, také sviatky! ale také sviatky! Je to pohan pohanský bezbožný! Dievča, modli sa, aby nás Pán Boh nepotrestal. Mne sa už ani modliť nedá.

A mladú Aničku tieto slová strachom a nesmierným bôlom srdca doľaly. Počala fikať, a čo chvíľa pustila sa do horkého nariekania, akoby pri rakve. Už sa šerelo, a ona ešte nevedela sa uspokojiť.

Zrazu bolo počuť na dvore, akoby ktosi lesku od humna otváral, a potom tiché kroky. Myslely že to otec, ale do chyže nikto neprichodil.

— Mamičko, očuly ste? Čosi zašromotilo na dvore.

— Očula, očula; musime ísť nazreť, pojd' Anča aj ty, obleč sa chytro.

Vyšly na dvor. Práve ktosi vychádzal z koňskej maštale. V úsvitnom pološere bolo rozoznať nízku postavu Zágronovu. Priblížily sa k nemu, a temer hlasito vykrikly obe, vidiac otca strašno premenetého na tvári. Anča sa chytila matky, táto však prv k sebe prišla a pýtala sa:

— Čo ty je starý pre Boha, čo robíš?

Zágron ale len oči vytreštil, a po chvíli zatočil sa a pokulhával do humna. Ženy po ňom, a stará pred neho:

— Ale dočkaj už a hovor pre Boha, čo ti je — kričala netrpezlivým hnevom.

Zágron zase len oči vyvalil ako pomiatený, a skrýval loktom čosi pod kabaňou.

— A čo to máš pod tou kabaňou Štefko' ukáž!

I rozdvojila krýdla kabaňi, zpod ktorých vypadla na zem ohlávka z koní.

Iih!! Ježišná Maria! Kristová Matičko! čo je to!? zkríkla Zágronová a vrhla sa na zem za ohlávku; ale vstať nevládzala, začala omdlievať.

Omráčená hrôzou Anča nechápala, čo sa malo stať, ale sľiäc strašný výkrik matky a vidiac ju pod nohami omdlievať zvolala úzkostlivo:

— Tatičko môj, ale tatičko dobrý! pomáhajte mamičke — a objala ho krčovite ramenama okolo krku.

Zágron ako nemý nástroj uposluchnul teraz slová dcéryne, zdvihli matku a niesli ju viac ako viedli dnu.

Matka súc bez seba, držala krčovite v ruke ohlávku a až po mnohých vzdychoch prebrala sa na posteli. Dcéra ju bedlive opatrovala.

Otec klačal konča stola pri lavici bez slova, bez stonu. Klačal, a len klačal ešte aj ráno, kým ho žena neoslovila:

— Štefko môj, ubohý Štefko, prečo sa mi ani len neohlásiš?

— A a ach, — vzdychol si hlboko Štefan a vstával pomaly i posadil sa.

— Ach Štefko môj, mužú môj, netráp ma už pre Kristové rany; povedz mi povyprávaj všetko, veď som predsa tvoja manželka sprisahaná!

A Štefan začal tupým hlasom, pomaly vyprávať:

— Vieš ty ženo dobre, že sme na náš majetok 600 zl, dlžní, pravda. Vieš, že sme mali v truhle ešte večera 180 zl, čo sme za junce utržili. Už ich niet; všetky som prehral!

— Čo len to, veď preto nepôjdeme po žobraní — vyhovárala mu to žena.

— Dočkaj! ešte nevieš všetko — pokračoval Zágron, Prehral som temer všetko čo máme. Musel som vystaviť v noci veksel na 400 zl. Filipovi, aj druhý na 550 zl. Petrilovi. Role by my už skoro ani dlhý nevyplatily; som žobrák aj s vami.

Ženu chuderu preskočil smrtný mraz keď to počula, ale premáhala sa a riekla:

Je to, pravda, veľké nešťastie na nás, ale Boh pomôže zo všetkého. Keď len z milosti Boha zdraví budeme, všetko sa to môže ešte vynahraďiť. Ale — pýtala sa potom len šeptom — čo to bolo Štefko môj predodňom s tou ohlávku?

Zágron sklonil hlboko hlavu, potom vzdychol si o chvíľu i hovoril:

— Nepýtaj sa. Strach mi je na to mysleť; mal ma zlý v moci svojej . . . Keby nie vás — hovoril tichšie — bol bych sa ja nešťastník usmrtil.

Položil hlavu do dlaní na stôl, a začal boláстно vzdychať, pri čom sa mu slzy z očí valily.

*

V dedinke B. panuje posvätené ticho. Ľudia v nízkých chalupkách pristrájajú sa do chrámu zasvätiť druhý deň veľkonočný.

Zágronových sú od včasného rána v chráme. Ešte tam niet druhého nikoho. Štefan už vyše pol hodiny klačí v spovednici: šepce, vzdychá a utiera si pilno slzavú tvár. Duchovný otec-spovedník pritiska tiež biely ručník k očiam . . .

V úzadí chrámu modlí sa Zágronová z «Nábožných Výlevov» v lavici, a podľa nej na holej dlážbe klačí bládá Anička skrúšeno modliac sa z knižky, na ktorej tabulkách svieti sa maľovaný obraz sedmibofästnej Panny Marie.

Miništranti zacengali «Confiteor.» Kňaz držiac v ruke Božie telo predrieka: «Pane nie som hoden» . . . a Zágron klačiac až po zem zklonený bije sa v prsia. Pieseň ľudu utichne, a organ tajno bzučí jako včielka nad rozkvitnutou ratolesťou lipy. A jako sa Zágron vracia od oltára, zavznie a rozlieva sa velebná pieseň ako vlny rieky na nízkej rovine:

«Chváľme Boha,
Pána svojho!»

Edvard Pobjedzský.

CHÝRNIK.

Nový vacovský biskup. Jeho Veličenstvo vymenoval za biskupa vacovského grófa Karola Csáky, kánovníka ostrihomskeho. Nový biskup pochádza z rodu prastarého Chák-ovcov, z ktorých už viac významnejších mužov — aj v minulých dobách — vyznačilo sa na poli cirkevnom. Takí boli: Imrich Csáky kardinál, kaločský arcibiskup (1711), Mikuláš Csáky primas (1751), Ladislav Csáky, sedmohradský biskup (1809) a mnoho iných kňazov, mníchov a mnišiek pochádzalo z rodu tohoto. Nový biskup narodil sa v Šoprone v roku 1852, teda je teraz 48 ročný. V roku 1870-tom vstúpil v Ostrihome za kle-

rika, a v 1875-om vysvätený bol za kňaza. Ako kňaz za jeden rok kaplánom bol v Tardoskedd-e, potom stal sa dvorným kňazom nebožtíka Šimora prímaša. Roku 1880. mesto Ostrihom vyvolilo si ho za farára, 1885. ale vymenovaný bol za kanoníka prešporského, zkadial v roku 1888. prešiel do kapitule ostrihomskej. Veriacim biskupstva vacovského, ale aj celej cirkve katolíckej v Uhorsku môžeme len blahoželaf z príležitosti tohoto vymenovania. Gróf Karol Csáky, ako z osobnej zkušnosti rozhodne tvrdíf môžeme, vyniká z troch ohľadov: je nábožny na skrz a skrz, je dobročinný, a láskavý v obcovaní s nižšími. Boh ho živ!

Nový kresť. potravný spolok. V spišskom Zdjaru kresť. potravný spolok majú založiť. Teraz úcastiny zbieraju. To je zásluha tamejšieho pána farára Pavla Háber.

Samovražda. Jedna žena z Hodermarku dňa 9-ho apríla pri spišskej Belej do rieky Popradu skočila a sa aj zatopila.

Nešťastie. Dňa 28-ho marca sa v spišsko-teplíckom lese jeden už podpílený strom na robotníka Ondreja Duboss neočakávano zvalil a tak ho poranil, že o 5 dní zomrel.

Ztratený syn. Mój syn, Gyurkovics Mihály, 14-ročný, ktorý bol za učňa sedlárskeho u pána Šurinu Andráša v Seredi t. r. dňa 19-ho marca vzdialil sa od menovaného pána majstra na neznáme miesto. Pred 14. dňami skrze okresného pána slúžneho dal som ho kurentovať, avšak bez výsledku. Odhodlal som sa, že s dovolením veľať. Redakcie obrátim sa k ct. čitateľom «Kresťana» s tou prosbou, aby jestli maju o ňom povedomie, moje otcovské srdce uspokojili, alebo mňa v jeho vyhľadávaní podporili. Vo Fraštáku. J. Gyurkovics.

Purim. «Néppárt» sdeľuje z obce Deáki: «Žena kupca Jakuba Kolmanna preobliekla sa za katolíckeho kňaza, dve dievčatá obliekla za miništrantov, jednému dala lampášik do ruky, druhému zvonček a tak išli ulicami až do miestnosti, kde odbýval sa purim-bál. Veliký jasot a rehot ozýval sa, keď pri hlase zvonca vstúpili do dvorany. «Ide nás sponedať!» volali a kľakali pred ňu. Židovka vážne kráčala dvoranou a udeľovala požehnanie. Na bále bolo i niekoľko kresťanov, ktorí, pohoršení nad tolkou bezočivosťou opustili miestnosť. Židuľu oznámili pre hanobenie a urazenie náboženstva.

Následky akcie na ochranu uhorských Rusov. Jur Žatkovič, dekan a farár malmošský, s veľkou uznalosťou opisuje akciu vládneho komisára Egana a zakľučuje svoju zprávu nasledovne: «Táto akcia má dva také noupierateľné následky, ktoré už samy v sebe môžu zabezpečiť vďaku ruského ľudu oproti tým mužom, ktorí túto akciu nasnuvali. Jeden následok je ten, že dnes, chvála Bohu, pominuly sa už tie časy, keď vo vlasti našej bolo hanbou, ba hriechom byť Rusom. Druhý je ten, že exploátori ľudu učepili sa a vtiahli svoje pazúry, a teraz je len na kruhoch spravujúcich, aby nikdy viacej nemohli ich vďierať do tela ruského ľudu.»

Útek ľudu z Maďarorságu. Úbohý, daňami a úžerníkmi vycíčaný ľud uteká už nielen z našich biednych

krajov, ožobráčených privilegovanými starými i novými hazafíkmi, ale i s bohatej Dolnej zeme. Na výborovom shromazdení satmárskej stolice statkári nestačili žalovať sa na nedostatok pracovných síl, lebo ľud hromadne uteká preč zo stolice. A z Báčky oznamujú, že 585 roľníkov a robotníkov odoberá sa do Nemecka k poľným prácam.

Anglická kráľovna o Krügerovi. Členovia anglickej panujúcej rodiny napísali svoje poznámky o Krügerovi do albuma princezny Fife. Poznámka kráľovny Viktorie najlepšie zodpovedá skutočnému stavu; znejšie totíž: «Boh nech pomáha jemu i nám všetkým z terajších bied a starostí.»

Záplavy. Následkom veľkých dažďov s viac strán oznamujú veľké záplavy, menovite v Prešporskej, Šopronskej, potom z Moravy, Česka a Rakúska. — V štáte Texase bolo strašné pretrhnutie oblakov. Krajina je celá zaplavená. Vlny strhly i železničný most na 17 míľ severne od Austrinu, a rýchlik, jachajúci zo Set. Louis, padnul do priepasti. Mnoho ľudí prišlo o život.

Nešťastie na železnici. V nedeľu, dňa 8. t. m., následkom dosiaľ nebyvalého rozvodnenia sa Myjavy a a vrbovčianskeho potoka medzi Čáčovom a Rákošom podmytý železničný most pod kúfanským osobným vlakom povolil, čím rušeň a dva vozne i s cestovateľmi s 5 metrovej výšky srútily sa do rozzúrených vln povodne. Kurič, ktorý soskočil proti prúdu, sražený bol týmto pod rušeň, kde biedne zahynul; strojník ale, skočivší po prúde, zachránil sa. Asi 60. cestovatelia — až na nepatrné poškrabania a studený kúpeľ — vyšli z tejto katastrofy bez fažšieho úrazu.

Shabali búrsku pohľadnicu. Súd v Liberci zakázal rozširovať búrsku pohľadnicu, predstavujúcu návrat anglických generálov. Na ľavej strane sú traja generáli s veľkými somárskymi ušami, na pravo kráľovna Viktoria s korunou na hlave a so žezlom v ruke, sediac na truhlici čokoládovej, v prostriedku stojí minister a rozdáva rády podoby jaterníc. Okolo je nápis: «Heimker der Englischen Generäle Viktor-i-a».

Búrľivý výjav. Na dolno rakúskom sneme predložil vyslanec Schneider a spol. po tieto dni návrh, aby vláda bola vyzvaná z príležitosti nastávajúcej židovskej Veľkej noci čo najprísnejšie na židov dozerať, ponevác početnými prípadmi dokázané je, že židia v tieto sviatky potrebujú kresťanskú krv. Návrh vypočítuje celý rad «rituálnych vražd». Následkom toho povstaly tam s oboch strán veľmi búrľivé výstupy. Dr. Ofner volá: To je hanba a posmech, že dovolia sa tu také veci čítať! — Dr. Lueger: Čo vás do toho? Schneider: Čo chce ten žid? Gregorik: Nech s: rozpučí! Krik: To je podlosť! Šturm: Nech sa také veci nedejú, potom prestane hanba a posmech. Dr. Ofner: Áno, to je posmech. — Krajinský maršall volá dr. Ofnera k poriadku.

Púť do Maria Cellu oznamuje ct. čitateľom Kresťana Jozef Kríštofy z Trnavy. Púť pohne sa z Trnavy 7-ho mája ráno; možno sa pripojiť aj v ten istý deň v Prešporku odpoľudnia o 3-ej na zelenom ringu.

Málo klerikov hlásievalo sa do biskupstva baňskobistrického. Následkom toho terajší biskup Rimely utvoril i nižší seminár, do ktorého budú prijímaní žiaci, odbavivší štyri nižšie triedy gymnásia. Na ten cieľ biskup obetoval 60.000 korún zo svojho a upotrebia sa i dva fondy, na ten cieľ ustanovené a kapitulou opatrované.

Kazári. Je tomu asi mesiac, čo vládny komissár Egan bol vyzdvihol 8000 korún v bernom úrade v Munkačeve. Peniaze boli určené na akciu v prospech Rusov a komissár odovzdal ich hostínskemu, aby mu ich za noc opatril. Hostínsky zamkol tašku s peniazmi do svojej kancelárie, ale na druhé ráno taška bola už preč. O zlodejoch nebolo ani stopy. O niekoľko dní našli tašku pri rieke Latorci, pravda, bez peňazí. Konečne teraz, po mesiaci, podarilo sa policajnému kapitánovi Fazekasovi vypátrať a chytiť zlodejov: Volfa Morgensterna a Chaima Jakuba Weissa.

Do Ameriky. Krajinský štatistický úrad konštantuje, že len vo februári toho roku vydalo sa v Uhorsku (okrem Horvatska) 9127 pasov do zahraničia, najviac ovšem do Ameriky. Z toho pripadá medzi inými na Šariš 979, na Báčku 693, Zemplín 616, Spiš 568, na Oravu 205 a Gemer 192.

Poliaci v Rusku a Nemecku. Ruská vláda zavádza obligátne vyučovanie poľskej reči i na všetkých stredných školách v krajoch poľských. V Nemecku nedovolia ani len v ľudových školách vyučovať reč poľskú, ba posledne ešte i náboženstvo vyučujú po nemecky; následkom toho poľské časopisy v Nemecku (Prusku, Poznaňsku) prinášajú na čele drobných zpráv hrubými písmenami vytlačené nasledovné upozornenie: «Matky poľské! Bedlite nad tým, aby vaše deti nezabudly reč otcov svojich! Učte deti čítať a písať po poľsky!»

Proti židovskému žargonu. Istý Weissenfeld začal vo Varšave usporadovať divadelné predstavenia v žargone židovskom. Náčelník polície dal si predvolať Weissfelda a oznámil mu, že má síce dovolenie usporadovať divadelné predstavenia, ale musí sa to diať po poľsky alebo i po nemcky. Jestli upotrebí žargona židovského, dovolenie sa mu jednoducho odoberie.

Púť do Rímu. Z príležitosti 900-ročnej pamiatky založenie rim.-katolíckej cirkve v Uhorsku pod vedením knieža-primaša kardinála Vaszaryho a biskupského sboru sriadený prôvod dňa 24. apríla ráno o 8. hodine 32 min. pohne sa z Budapešti, z budínskeho nádražia južnej železničnej spoločnosti. Pútnici obídu more a len po železniči cestujú do Rímu. Pobyť v Ríme určený je na päť dní, čo i cestu rátajúc, jednu osobu bude stať na I. triede 260, II. triede 192 a III. triede 120 korún. Kto sa za

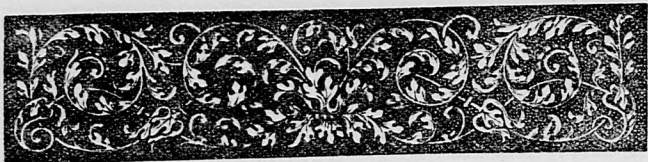
desať dní chce pobaviť v Ríme, ten platí v I. triede 340, II. 252 a na III. triede 140 korún. Všetky záležitosti púte vedie a obstaráva jedon biskupským sborom poverený a splnomocnený výbor v Budapešti, jehož adresa je: Magyar katolikusok római zarándoklatát vezető bizottság. Budapest, I. ker. Krisztinavárosi plebánia.

Maďarskí socialisti sa pobili. Velkonočný pondelok sišlo sa niekoľko sto socialistov do Pešte pod vedením židov. Mali sa radíť o záujmoch robotníckej triedy, ale židia kassu manipulujúci nedopustili rečniť proti sebe, a rečníkov vyhazovali; začali sa byť, a rozišlo sa všetko.

«Netreba sa mnoho pytať po peniazoch a majetkoch keď som spokojný!»! Spokojnosť jestvuje ale len tam, kde majú sporiadané pomery a zdravie. A práve v tomto ešte mnoho chybuje. Každá gazdina považovala by za hriešny prepych, smäd šampanským hasiť, a predsa sa tento prepych v početných rodinách stále ešte ohľadom na kávu pestuje. Mnohým gazdinám je posavád neznámo, že odvar zrnkovej kávy na polovicu s Kathreinerovou sladovou kávou Kneippovou nielen pre každú domácnosť dosť značnú, denne sa upakujúca usporu značí, ale že aj nápoj kávový tým príjemnejšiu chuť dostáva, a pre zdravie veľmi odporúčania hodný je. Dostačí len jeden pokus, a možno sa presvedčiť, jak táto už stotisícich rodín zavedená a osvedčená kávová prídavka k uspore a blahu prispieva, a vtedy iste príspevkou ku spokojnosti a zdraviu jest.

Povďační ľudia nachodia sa ešte i v dnešnej dobe. Tak jesto mnoho osôb, ktoré od choroby svojej skrze Müllerov dupplovano-magnetický križ ači hviezdu oslobodené sú, ktoré výraz dávajú radosti a povďačnosti svojej, a vynalezcovi čo len v pár riadkoch svoje uznanie vyslovujú. Tak dnes máme nasledujúce riadky po ruke: «Ctený Pán Müller! Ja dlhý čas trpel som na lúpanie ľavej nohy, na bezsnivosť a klopania srdca. Náhoda ma oboznala s vašim elektromagnetickým križom. R. B. Nr. 86967; kúpil som si jeden za 3 zl., 12. júli roku 1899; odkedy ho nosím a upotrebuvam, je po mojej chorobe. Preto pokladám si za povinnosť, Vám moju najúprimnejšiu vďaku vysloviť s tou prosbou, by ste mne ešte jeden taký križ, pre môjho priateľa V. H. — tú istú chorobu majúceho — sem poslal. S úctou Martin Neu, hostinský v kantíne, Budapešť Rettek-ulica, kasáreň». Preto odporúčame všetkým trpiacim na lámku, lúpanie, záduch, bezsnivosť hučanie uší, padúcu nemoc, by sebe jeden aparat, ktorý len 3 zl. stojí, od pána Müllera Budapest V. Kalmán-utca, Nr. 20 objednali.

Jako najlacnejší a dôvery najhodnejší **PRAMENĚ PRE ZAKÚPENIE SEMIAČKA** odporúčame **EDVARDA MAUTHNER-a** kupecký obchod semiačka c. a kr. dv. dodavateľa v Budapešti VI., Andrassy-ut 23.

DOPISY.

Z Trubina (tekovská stol.)

Vážený Pán Redaktor!

Prosím vás láskave, keby ste uverejnil týchto mojich pár riadkov vo vašich milých a našich obľúbených novinách.

Bárs každé číslo vašich novín s pozornosťou čítam, ale predsa som sa od nás ešte nedočítal žiadneho dopisu. Neznám, ako to môže byť? Sú u nás aj mudrejší ľudia ako som ja, ale sa nikto neopováži sdeliť voľačo o našej obci.

Naša obec Trubín leží na severozápadnej strane od sv. Križa. Pri Hrone asi na hodinu cesty je vzdialená od tohoto malého mestečka.

Zväčša sme tu len roľníci, a s dochovávaním dobitku sa živíme. Ale sme aj takí, ktorí nemáme iného nič mimo bývania, a my musíme v lete ísť do úrodnejších stolíc svoj chlieb vyhľadávať. Najviac ide mládeže do Mezö-Hegyeseša, a tam sa veru mnohí s mládeže skazia, jak duševne tak i telesne. Ale čo-že môžeme robiť, keď sa nám tolko neurodí doma, čo by sme mohli využiť; musíme si svoj chlieb vyhľadávať, aby sme nepomreli hladom.

Bárs je to už dosť dávno, jako sa u nás odbývaly voľby, ale predsa, keď si ešte nikto neumienil o nich písať, tak sa teda ja aspoň zväčša zmienim, jako sa u nás prevádzajú už mnohé roky. Bolo to 23. januára, keď sa u nás odbývaly voľby obecné.

Vlastne neboly to voľby, iba také babské krštenia. Dali nám naši páni deň prv na vedomie, kedy sa bude odbývať voľba obecného úradníctva.

Ale bohužiaľ, sme my to už prv vedeli, že nám zase starého rychtára natisnú. Lebo sa už prv bol vyslovil náš terajší a aj prv bývalý rychtár, že ešte musí byť rychtárom, čo by ho to aj jednu kravu stálo. Nuž neviem, či on tú kravu dal tým pánom, lebo nie; ale hu iste musel dať, lebo jako prišli do školskej budovy hned sa usmiali proti pánu rychtárovi, a on si zase ľúzy vykrúcal proti nim. A tak pekne spolu usrozumení nám ho zase za rychtára natisli. Pravda je, že naši občania nato ani ústa neotvorili, lebo sa báli tých pánov.

Naši občania sú len vtedy múdri, keď je už po práve. Potom už vykrikujú, klajú, hrešia na rychtára; ale tam, kde by mali s pravdou vystúpiť, tam sa boja tých panákov. Kto-že sú to tí páni? Nechcem ich obširnejšie opisovať, lebo sa ich aj ja musím báť, aby sa nedostal pod Faraona kráľa, lebo by sa ztadiaľ tak ľahko nevy-móhol.

Nemôžem zamlčať tú najväčšiu chybu, že u nás je ľudová strana bielou vranou, ba skoro nevieme ani čo je to, mimo tých, čo vaše noviny čítajú. A tých veru na

jednej ruke po prstoch ľahko je počítať. Ale zato máme tých potrimiskárov viac, ktorí čítajú tie vládne mucho-trávky, ktoré nám zdarma tí páni posielajú. Obzvlášte toho opratového, ktorý sa nám na silu tisne, jako slepá mucha koňovi pod. A veru sú mu naši daktori potrimiskári radi, ba sú ešte aj pyšní, že im tí páni posielajú zdarma noviny. Aj druhý im to závidia.

A niet sa čo diviť, že sa tým pánom pri voľbách dajú za nos vodiť, a nevystúpia s pravdou na svetlo.

Čo sa týka osoby pána rychtára, je on človek poriadny, statočný zakaiaľ je triezvy; nuž ale keď triezvy nebýva len dva rázy do roka, t. j. na Popolcovú stredú a Veľký piatok, aj to len do poludnia; potom zase tak pije jako na svatbe, a keď si vypije, nuž netreba krikuňa a škriepnika, potom sa už nebojí ani pána slúžneho, ani pána farára. Každý rok predá z obecnej hori dreva aspoň za 50 zl. a dá židovi za tú čertovicu; potom sa čudujú občania že ideme dolu vodou.

Najväčšia chyba je ale to u nás, že nemáme takých ľudí, ktorí by nás po dobrej ceste viedli. Dobre by bolo u nás založiť katolícky kruh. Keby sa také dačo za peniaze malo robiť, to by sa našli takí ľudia, čo by to vedeli sprevádzať, ale zdarma trochu času obetovať, na to nemáme ľudí.

Naši duchovní páni znajú prísť na voľby obecných výborníkov pomáhať tým židoliberalom kortešovať. Ale keď sa obecné počty čítajú tam oni neprídu, aby videli, jako rychtári gazdujú s obecným majetkom. Keby tak len raz prišli a zavolali tú Liptovskú Kafku, možno že by všeličo pekného vykákala z obecných počtov.

Ale oni sa nestarajú, ako my vyplatíme naše dane, len keď oni dostanú svoju patričnosť, sú spokojní.

Možno že dostali aj oni z tej výš spomenutej kravi aspoň., a preto pomáhali tým liberálom päty lízať pánu rychtárovi.

Keď už bolo po voľbe, rozbehol sa pán rychtár pochváliť p. židovi, že zostal zase rychtárom a spolu že aj pána žida vymenovali za výborníka, a dal si naliať tej čertovice. Jak to ale zavoňali naši potrimiskári, tí poprední občania, čo tiež čakajú tú rychtársku palicu, rozbehli sa za ním a tak ho potom v krčme druhý raz volili a éljenuvali mu, ba ho ešte aj na rukách nosili jako baby dieťa; keď sa už z fľaše minala tá čertovica, aby len dal naliať ešte, však majú veľký sviatok dnes, musia pokrstiť pána rychtára na novo. Potom sa krštenie odbývalo do pol noci. S Bohom. *Trubinčan.*

Z Urmina, (nit. stol.)

Velebný Pán Redaktor!

Prosím, ráčte mojich pár riadkov v našom milom «Krešťane» uverejniť.

Bola u nás 1-ho marca voľba na rychtára. Ani na ablegáta tuším už hnusnejšia nebude. Starý úrad už pred 14. dňami začal kortešovať so židmi. Vo dne v noci ľud napájali a to len takých, ktorí boli lakomí za korhelicou. Starý úrad použil nesmiernu násilnosť, len aby sme ich toho úradského chlebika pozbavili nemôhli. Z toho vidieť,

že musia mať s úradov dobrý ošoh, keď toľko strovíli na to. Veru naši starí úradskí zaboli už aj na pluh a na kosu; pušky a panské zábavky, to im je len po chuti; soberú si hajduchov a hajnikov, a celé dni iné nerobia, len poľujú a na obecné poriadky ani nepomyslia. Nuž teda my hajnikov platíme, aby oni mohli mať honcev, ale povedať im nič nesmieme, lebo je to všetko jedna rodina, kde by to aj po pravde nemalo byť, aby celé predstavenstvo samá rodina bola.

Bohužiaľ aj nás veru pri voľbe premohli; ak to tak pojde aj pri ablegátskych voľbách, to bude smutná vec. My židáci sme sa s pokojnosťou dívali na tých liberálov, čo robia s našimi hlasmi. Traja bašovia čo sedeli v kancelárii, keď videli, že liberálov premáhame, nuž tak nám začali hlaši odhadzovať, aby boli na rovno. A keď už boli na rovno, notár dal svoje votum na židovskú stranu, a nám ešte 5 hlasov vonku čakalo, ktorým odhlasovať nedali. A čo len ja viem, dvom gazdom vota odhodili, a tí platia asi 20 zl. porcie. To sú Jozef Vaš a Andrej Palatický. Židia s nás posmechy robili, aj plúvali na nás. (No len no! Ver mi žide, odplata príde! Len si vy židia dobrý pozor dajte, aby sa vám tá vaša nenávisť proti kresťanskému sedliakovi špatno neodplatila. Aj sedliak má srdce a cit, a k vôli vám neostane truľom, oplúvať a biť vás on nabude, ale môžete byť istí, že mordárov svojich na veky grošom svojim podporovať tiež nebude.)

Notárov písař prostovlasí behal po obci a sháňal židov ku voľbe, lebo pán notár povedal pred slúžným, že jestli Markoviča vyvolia za rychtára, tak on zadakuje za službu, aby mu pán slúžny druhé miesto dal. Perse, lebo by s Markovičom nebol môhol robiť čo by eheel. Pri terajších úradských ale on je notár aj rychtár. Tak hľa vyzerá náš Urmín.

Toto ja síce len po prvý raz píšem.

L. J., verný ľudák.

Ružomberok.

Líst ctením Oravcom!

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Ako vám je viacerím známo, už od dávna sa v Ružomberku sdržujem, lež tu so životom mestským sa nijak spriatelíť nemôžem, a vždy len za mojím dedinským životom túžim.

So dňa na deň očakávam ten okamih, keď sa so životom mestským budem môcť rozlúčiť, ponevác nie som v stave na tie pokazené mravy mestské sa dívať, a očitým svedkom byť zhanobenia našej viery skrze ohromné množstvo židov, ktorých sa tu tak naplodilo, ba čo ešte smutnejšie, skrze samích kresťanských na gymnasiume piaristickom študujúcich žiakov, ktorí sa na toľko spriatelili so židmi, že židovským malým a veľkým Rejlám sa pozdravoval, «rukibozkávam» (kezeit esókolom) nehanbia; nás ale posmešne sprostými sedliakmi (buta paraszt) nazývajú, jako čo by väčšia čiastka s nich nebola zo sedliackého rodu.

Od takejto mládeže, ako vidno nič dobrého očakávať nemôžeme, a preto upotrebíme teraz nám poskytujúcu

sa príležitosť v «ľudovej strane», ktorá sa všemožne usiluje o dobrobyt náš telesný ak i duševný. Táto strana si za povinnosť vzala, aby tým nepravostam koniec urobila, ktoré nás, kresťanského citu ľudí urážajú. Konec ona chce urobiť tej tak ohavnej, neslíchanej, Pánu Bohu natoľko nemilej nemravnosti, pre jakú Sodomu a Gomoru syrkovým ohňom znivočil.

Nečudujte sa drahí Oravci moji, že sa tu nemôžem spriatelíť, a túžim za pokojným životom dedinským, kde je svet nie tak spohanení, že by si za haňbu držal na anjelské pozdravenie klobúk zosňať, jako v meste; lež tomuto sa ani nečudujte, lebo viete, že žida uraziť nijako neslobodno, a tento zákon inteligentní ružomberčania — úcta výnimke! — slepo nasledujú, keď na príkaz Boží zholia nič nedajú.

Keď sa tak proti tejto nemravnosti nik neohlási, teda ohlásme sa my pod pláštom «ľudovej strany;» preto podporujme ju, a prekazme, aby sa ten svetský duch, čo je po mestách, nedostal do našich tichých príbytkov dedinských!

Hrôza prejde človeka, keď si pomyslí, že nakoľko sme klesli v duchu kresťanskom, zvlášte ale mestskí občania, medzi ktorých i ružomberčania patria. Nechcem ich menovite spomenúť, lež ktorý z nich toto čítať bude, tomu ozve sa hlas svedomia, že sa to istotne na neho vzťahuje.

Ja by som proti tancu nemal nič, lež proti spôsobu, akým sa žiaci tancovať učia, a nie som vstave, aby som toto zamlčal. Tak u nás v Ružomberku ten čas upotrebili k tomuto cieľu, ktorý čas by sme mali v rozjímaní nad našim hriešnim životom vytrvať, keď nám na toto Ježiš Kristus (40) štiricať dní postiac a modliac sa prikladal, aby sme ho nasledovali, prosiac Pána Boha o smilovanie sa nad nami.

Práve v tento čas ružomberčania — úcta výnimke — svoj hriešny život novými priestupkami zatracenia hodnejším činia. Rozjímajte radšej vy pozabudlí ružomberčania na miesto vašich zábav, a pozorujte, aby po tomto časnom živote vás nemuseii preklínať vaše dietky, ktorým telu milý život pripravujete, ale o prospech duši sa nestaráte nič. Či asnáď žiadate, aby sa vám tak milé dietky v plameni pekelnom na večné veky mučily? Zaiste nie a predsa odprevádzate ich do probi-bálov, a tam necháte sa im kochať zo židmi v rozkošiach svetských v takom čase, ako som už povedal, keď máme všetkým opovrhnuť, a jedine len v rozjímaní bedliť, že sme nič, iba prach a popol, a že bárs jako sa budeme dvíhať, na prach sa obrátíme.

Písmo sväté zretedelne hovorí: «Beda tím oteom matkám, ktoré svoje dietky klesnúť nechajú vo viere, nádeji a láske kresťanskej.»

Vidiač drahí Oravci smutné výjavy mestského života, zoškľivte ho a zachráňte svoj skromný život i na dalej Pánu Bohu milým; netúzte po rozkošiach zemských, zvlášte ale v tom čase, keď nám to naša viera rímsko-katolícka zakazuje, a káže sa nám zriečť všetkej zábavy, ktorá by nás roztržovala v Bohu milom rozjímaní.

Ufajúc, že moje slová nepadnú na tvrdú cestu, ale do úradnej zeme srdce Oravského ľudu, a donesú hojné ovocie pre zásluhy nebeské, som váš verný spolubrat a

Eudák.

Lateránsky chrám sv. Jána v Ríme.

Keď sv. Otec v minulom roku otvoril so zlatým kládkom bránú jubilárnu v chráme sv. Petra, vtedy aj v troch iných chrámoch odbývaly podobné obrady; a pri každom z týchto chrámov voľaktorý z kardinálov zaplnil miesto Jeho Svätosti. Od toho času nastal ohromný nával ľudu pri týchto chrámoch, lebo k obsiahnutiu odpustkov potrebné je, aby pútnici práve tieto štyri chrámy navštívili a v nich sa modlili. Pán Boh so zvláštnymi milosťmi vyznačil v zašlých časoch tieto štvorie sväté stavania, a preto, že sú najvýbornejšie a najpeknejšie v celom Ríme, nebude zbytočné keď sa s nimi trochu obznámime. Najväčšiu vážnosť pripisuje cirkev chrámu sv. Jána lateránskému.

V starých knihách a zaprášených listinách mnoho sa dá dočítať o pôvode tohoto chrámu. Bol on palác pohanský. Proti ukrutnému cisárovi Nero kedysi mnohí sa sprisahali. Medzi týmito bol aj Plautus Lateránus, úradník to vysokého postavenia, z rodu prastarého Lateránovcov. Na jeho nešťastie však cisár dozvedel sa o všetkom, dal teda Plautusa usmrtiť a celé imanie mu odobral. Tak aj palác jeho prešiel do rúk cisára, kým ho Konštantín nedaroval pápežovi Melkiadesovi.

Melkiades býval za istý čas v paláci, podobne aj jeho nástupcovia, zakaiaľ cisár na rany neochorel, od ktorých mu pápež Sylvester zázračným kúpeľom pomôhol. Ponevác cisár kúpeľ ten v paláce lateránskom obdržal, z povďačnosti skvostný chrám dal vystaviť v prostrediu palácu, ktorý potom v roku 324-tom aj vysvätili ku cti Spasiteľa. Totiž cisár podobu Spasiteľovu v rukách anjelov uzrel pri liečení.

V pozdejších pokojných dobách vystavili kláštor ku kostolu pre nastalý rád sv. Benedikta, a kláštor ten venovali svätému Jánovi. Tento názov prevzal aj sám chrám, i preto sa menuje dnes bazilikon sv. Jána.

Snáď nieto v Ríme chrámu, ktorý toľké nebezpečenstvá podstúpil, ako chrám tento. Keď bol ešte nový, vtedy ohromné poklady nahromadili v ňom, vtedy ani ináč nenazývali ho ako: «zlatá bazilika». Rúcalo ho zemetrasenie, jedenkrát aj vandali ho spustošili; asi trikrát shorel, a po každý ráz olúpily ho bezbožné ruky. Ale pápeži neustávali v obnovení chrámu; dakedy aj 50—60 rokov stál v rozvalinách, aby sa tým velebnejšie vypínal obnovený zase.

Horlivosť pápežov vysvetľuje nám tá okolnosť, že oni chrám lateránsky považujú za trónne miesto svoje, je teda táto bazilika hlavou a matkou všetkých chrámov celého sveta, ako to aj jeden starodávny nápis hovorí. V starom veku skutočne tu sídlili pápeži, a aj teraz nový pápež tu sa posadí po prvý raz na trón akožto biskup rímsky.

Nazrime teda, jako vyzerá teraz chrám tento.

Okolie jeho je dost pusté. Keď voľakto dobre si opozre prednú časť chrámu, nuž musí vyznať, že už toto samé je obdivovania hodné. Obrovské stĺpy vypínajú sa tu, a delia na päť častok celý predok. Na vrchu ohromné sochy stoja; päť prostredných vidieť už z ďalekého okolia mesta. Ani nie tak veľkosť je to, čo je pekné, lež ten súhlas krásny obrovských rozmerov.

Má päť brán; krajná na pravej strane je brána svätá, každý pútnik cez túto bránu vkročí najprv.

Vnútri na tri oddiele (hajovi) sa rozlieha; a na bohoch má toľko kaplín, že ktosi raz vyslovil sa, že pieseň aj po troch dňoch sa ešte valí vrah z nej, lebo tie mnohé kaplnky a oddiele nevypustia vrah pieseň na jeden raz. Dlažba je z utešeného ako zrkadlo mramora, že by sa človek skoro obával stúpiť naň. Sklepenie je nie polokruhľé lež rovné a celé je pozlátané s utešenými obrazmi a sochami.

Do dvoch vedľajších oddielov majú otvor kaplnky, ktorých je osem.

Štvoro granitových stĺpov drží podnebie zlatom ozdobené, ktoré nad takzvaným pápežským oltárom sa rozprestiera. Tu je ukrytá lebka sv. Petra a sv. Pavla. Pápež Urbaa V. utešenú škryňu dal pre ňe vyhotoviť, len materia k tomu potrebná stála 30 tisíc zlatých; perly ale a drahokamy daroval na ňu cisár francúzsky Karol V. Ale sotva po sto rokoch orabovali tento poklad, a len lebky sväté pozostaly.

O relikviách chrámu lateránskeho mnohé stare listiny píšu. — Práve toto posmelilo stredovekých spisovateľov na toľko, že zázračné veci popisali o relikviách tu sa nachodiacich. Dľa nich totiž tu bola aj archa úmluvy, tabule kamené 10 božích prikázaní, ktoré sám Pán Boh písal, zlaté svietniky a celé kňazské rúcho Áron-a.

Toto však všetko je len povedačka. Ostatnie ale relikvie sú pravdivé. V oltári pápežskom je oltár-stôl sv. Petra. Preto na tom oltári len pápež môže slúžiť, a keby iný slúžil, musí vyvesiť na oltár listinu dovolenia pápežovho. Tu je jedno rameno sv. Heleny, a na ľavej strane v kaplnke Aldobrandini zvanej je tabula zo stola, cédrového dreva, na ktorej dľa ústného podania starého veku Spasiteľ založil pri večeri poslednej prevelebnú Sviatosť Oltárniu,

V chráme a pod stĺpovým vchodom jesto mnoho pomníkov. Nápisys všeličo obsahujú o zomrelých. Tak smelo však predsa ani jeden neznie ako jedna mramorová tabula, na ktorej ešte do nedávna tento nápis bol:

«Tuto odpočiva
Barbarossa Peter
Že nehorí v ohni
Jeho duša: never.»

Tam je aj jednoduchý pomník pápeža Sylvestra II., ktorý zvlášte podporoval obrátenie sa Maďarov na vieru kresťanskú. Preto pútnici z Uhorska zvláštnou úctou približujú sa ku tomuto svätému miestu, aby sa za ubohú vlast modlili.

Riman.

DOMACI LEKAR.

Suchotiny.

Ako som v predošlom čísle spomenul, pri liečení suchotín najvážnejšou otázkou je, aby chorý na pľúca vždy, vo dne i v noci zdravé, čerstvé povetrie do seba dýchal.

Že už ale v zatvorenom mieste, teda nadovšetko v nízkých malých chýžach, ktoré do roka len dakoľko rázy sa vyvetrievajú, zdravého povetria byť nemôže, to netreba mnoho vysvetľovať.

Keď človek vezme jeden pohár s hrubého skla, a vloží doňho kúsok papiera horiaceho, a pritisne potom otvor pohára dlaňou, vtedy pohár ten silno priliepi sa ku dlani. Prečo že sa to tak stane? To sa stane preto, lebo papier v pohári, aby horeť mohol, potrebuje istú čiastku povetria k tomu, ktorú kyslíkom (oxigén) menujeme. Horiaci papier teda túto čiastku povetria z povetria v pohári pod dlaňou sa nachodiacieho za malú chvíľu spotrebuje a strávi, a žiada seba z toho kyslíka ešte viac; ponač ale vonkajšie povetrie dlaňou sme plamenu neprístupným učinili, preto potom plameň kyslík seba hľadajúci akosi ťahá dlaň našu, akoby od nej a cez ňu chce potrebný seba kyslík dotiahnuť.

Už ale aj pľúca človeka požadujú seba kyslík z povetria, aby ten tajný oheň a teplota tela a krve nevyhasly a neochladly. Zatvorená vždy chýža ale je ako ten pohár, v ktorej nie síce plamenom horiaci papier, ale tajno horiace telo ľudské sa nachádza. Z toho nasleduje že v takej stále zatvorenej chýži, menovite keď sa v nej viac osôb zdržuje, nemôžu pľúca potrebného teľu ľudskému kyslíka seba dychaním obstaráť. Ďalej aj to musíme vedieť, že toto tajné tlenie v ľudskom tele pôsobí isté premienanie látok v tele sa nachodiacich. Tak ako povetrie pôsobí n. pr. zrdzu, hnilobu, tak ako povetrie čerstvé rozoberá čiastky tekúce skosenej trávy, keď túto sušime: nuž práve tak zdravé povetrie pôsobí aj skrze vždy dychajúce pľúca na telo. Povetrie napomáha varenie alebo ináč rečeno kysnutie jedál v žalúdku; povetrie rozoberá tiež čiastky jedál, štiav; povetrie teda napomáha a pôsobí všeobecne ramovanie v tele ľudskom, ono je, ktoré rozoberá zbytočné látky tela, a tieto kroz výpar a pot, kroz šfavy kašlové, kroz výkal atď., telo potom ľahko odstrániť môže.

Zdravé silné pľúca síce aj s nečistého povetria vytiahnu seba neomylné potrebné množstvo kyslíka, ale choré naproti len s biedou môžu aj pri čistom povetri toľko kyslíka si vyhľadať, koľko by chorému telu treba bolo. Nesmieme zabudnúť aj na to, že v chorých pľúcach ba aj v celom tele suchotára jesto mnoho nakopených kadejakých zbytočných, chorých, jedovatých látok, a ku rozobrániu týchže potrebuje taký človek o mnoho viac dobrého povetria nežli v zdravom stave. Nuž z tohoto všetkého vysvitá že nečisté povetrie je zabiják pre takého chorého, a vysvitá aj to, že bez čistého povetria na žiaden pád sa vyliečiť taký nemôže.

Majme teda o to veľkú starosť, aby chorý na pľúca

suchotár mal vo dne i v noci čisté povetrie ku dýchaniu. A kdeže je lepšie povetrie ako vonku? Na poli a v horách, na vrškoch, slovom na miestach čím viac vzdialených od prbytkov ľudských, tam je pre chorého najlepšie povetrie. Preto potrebné je, aby taký chorý vždy, od rána do večera vonku sa sdržoval a mierno sa pohyboval, aby aj skrze pohybovanie tela pľúca ražnejšie pracovaly, krv čerstvejšie svoj kolobeh konala, a takto výpar a rozklad zbytočných látok tiež živšie sa prevádzal. Chorý teda nech je vždy vonku; len na to dobrý pozor treba dať, aby sa neprechliadol. Ranné a večerné počasie býva na jar chladné, teda v týchto dobách nech sa chráni, a radšej nech nechodí von. (Pokračovanie nasl.)

Spisy redakcii zaslané.

Noviny Malých, s mnohými obrázkami. Ročník I. č. 4. Dostať v knihtačiarne Jána Bežu a spol. v Senici. Vychádzajú predbežne v neurčitej dobe. Jedno číslo stojí 4 halieri.

Bolestná križová cesta. Na novo vydal T. Pelikán Krizsó kňaz z rádu Sv. Františka. Dostať: «Oktató népkönyvtár szerkesztősége». Budapest VII. ker. Csömöriút 32.

— **Hospodárske Noviny**, časopis pre všetky odvetvia hospodárstva, domáci priemysel, remeslá a národné hospodárstvo. Vychodia mesačne raz, predplatná cena na rok 2 kor. Ročník II. č. 4. v Turčianskom Sv. Martine.

«Az erdélyi gazdasági egylet könyvkiadó vállalata» vydal tlačou knihtačiarne Franklin-Társulat v Pešťbudíne nasledujúce slovenské spisy: **Domáca záhrada**. Napísal Gustáv Ritter. S obrázkami. Strán 55. Cena 80 halierov. — **O dojnjej krave**. Napísal Géza Hauer. Strán 30. Cena 60 hal. — **O oraní a sejbe**. Napísal Arpád Hensch. Strán 38. Cena 50 hal. — **Pestovanie a zužitkovanie vrby košíkárskej**. Napísal Franc Marc. Str. 30. Cena 50 hal. — **O dochovávaní teliec**. Rozpráva Gazda Rozumec. Sdeľuje Bela Tormay. Str. 31. Cena 50 hal. Vrele odporúčame.

Veselá knižnica. Vydáva Augusti Paulovič. Humoristické prednášky. Dielu II. sošit 1. Str. 24. V Trnave. Tlačou a nákladom Adolfa Horovitzu. 1900. Obsah: Jean Chamotte, predtým Jano Chomút. Kuplety od Anselma. Pieseň vandrovného. Jochadama. Chce sa ženit. Kto za mňa zatručí? — Snažne odporúčame.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XII. číslo 3. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj Babka v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Kto chce rozumne hospodáriť nemôže byť bez dobrého radcu, a takým je «Obzor».

Srdce k Bohu. Katolícka modlitebná, poučná a spevácka knižka. Dľa P. Aug. Lehmkuhla S. J. a iných najlepších a najnovších prameňov spísal a pobožnému a pracovitému ľudu svojmu podáva Martin Kollár, farár v

Nádaši, redaktor «Katolíckých Novín». So schválením najdôst. Ordinariatu arcibiskupského v Ostrihome. Na oslavu Spasiteľa Ježiša Krista koncom 19 a začiatkom 20. storočia svojim nákladom vydáva Spolok Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. 1899. Tlačou «Austrie» Franca Dolla vo Viedni. Str. 571. Cena neviaz. výt. 1 koruna 20 hal., viaz. výt. v plátne 2 koruny, viaz. v koži so zlatorezom 2 kor. 50 hal., v chagr. so zlatorezom 3 kor. a so spinkou 3 kor. 20 hal. Titulný obraz: Sv. Rodina.

Katolícke Hlasy:

Č. V. Či je Martin Luther spoľahlivý sprievodca do neba? Strán 67. Cena bola 12 kr., teraz len 16 hal.

Č. VI. Katolícka autonómia v Uhorsku. Strán 55. Cena bola 10 kr., teraz len 10 halierov.

Č. VII. Kto je Ježiš Kristus? Str. 19. Cena 4 hal.

Ceny potravných článkov.

Upozorňujeme et. obecnosť, že temer všetky ceny sú v korunovej mene značené. Teda dobrý pozor na to dať. Ďalej na miesto 100 kgr. (metr. cent) je mnohokrát tovar len po 50 kiloch značený:

Pšenica: Potisská 8·10—8·30 kor., peštianska 7·80—8·30 kor., z Bäcky 7·85 kor., banátska — korún.

Raž: 6·40—6·60 kor.

Jačmeň: na krm 5·50—5·90 korún, do pálenice 5·50—5·90 kor., na várku 6·25—6·75 kor.

Ovos: 5·—5·60 kor.

Kukurica: 5·50—5·60 kor.

Proso: 5·25—5·50 kor., všetko po 50 kil.

Múka pšeničná po 100 kil.

Číslo:	0	1	2	3	4	5
Cena:	25·60	24·20	22·80	21·30	20·90	20·30
	6	7	7½	8		
	19·10	16·10	14·10	—		

Otruby po 100 kil.: drobné 8·80 korún, hrubé 9·20 korún.

Strova: *Fazuľa* veľká biela a okrúhla po 7·—7·75, brnava —7·25, pestrá 5·75—6·—, drobná 8·—8·75, cúdená ——. *Hrach:* 10·—12·—, lúpaný 18·—18·—. *Šušovica* horšia 8·—, lepšia 10·—18·—. *Mak:* 26·—28·—, všetko po 50 klg.

Semená: Červená datelina nová 62·—76·—. Lucerna 38·—47·—, všetko 50 klg.

Sviňská masť 49·—50·—, Slanina ³/₁₀₀ —45·—, ⁴/₁₀₀ 43·50—, udená dobrá slanina 54·—55·— po 50 klg.

Lekvár srbský transito 18·—19·— po 50 klg.

Petrolej trojkřížový 45·—, dvojkřížový 43·50 za 100 klg. netto.

Olej recipový 34·50—35·— za 50 klg.

Spiritus odanený rafinovaný 112·50—, denaturovaný 36·—39·—.

Remeň: funtovice k. 300—320; tercy prima k.

275—290; anglické odpadky k. 250—270; tefaciny k. 230—250; pitlingy —; koňaciny vrázkované k. 250—280; tažené k. 370—400.

Bliskavý remeň k. 288—295; prsné listy k. 380—410; horniacke futrieny: strednie k. 9·60—13·00, väčšie 13·50—14·00 metr. cent.

Odkazy redakcie.

Pánom dopisovateľom všetkým odkazujeme, že odpoveď najväčšia čiastka z nich až v budúcom čísle obdrží. Ku sviatkom došlo nám dopisov zase asi 30, a temer každý nalieha, aby sme mu dopis doslovne uverejnili, ba niektorý aj káravo píše, mysliac sebe, že mu dopis uverejniť len tak za nič pre nič nechceme. Ale sa páni darmo hneváte; veru vám dopisy zase neuverejníme mnohým; len snád uznáte, že to není možná vec. Časopis má svoje rámce, a tieto pre dopisy hýbať a prevracať nemôžeme, by nám to aj majitelia nedovolili. — **L. Muchay.** Ten citlivý čitateľ nebol ako vy myslíte z R. lež z Nitrianska. Preto som mu tak odpovedal, aby sa i on i druhí uspokojili; spisovateľa však uraziť som nechcel, veď uznáte, že redaktor prinútený je obom stránkam zadosť učiniť. Uverejníme v budúcom č. — **J. D. v Hom.** Naša tlačiareň s takými vecami sa nezaobrá. Preto ale odkážte kolkto vám je ktorého treba. Hnevať sa škoda bolo; majte trpezlivosť, budeme sa usilovať žiadosti vašej vyhovieť. — **Jeden kopáč v Halmeši, L. J. Bártfa Ujfalú, W. W. Missen, P. J. fabricky robotník, J. K. v Trnave, P. Fekete Vajnory, J. Straka v K., Krakovanec Duchobrodsky, Gabriel Mikuš v N., K. Č. v Žiline, Listár Oravan Iudák, Peter M. D. v B., K. J. Horňan, B. Gy. Krupina:** Vaše dopisy sme prezreli a potešili sme sa im, lebo sú dôkazom toho, že sa naše obecnosť zaujalo «Kreštana» a s ním súhlasí. Ale čo na plat, keď z nich ani polovic uverejniť nemôžeme. — **Starohradčan.** Dopis váš je veľmi dlhý; mnoho musíme z neho šľachetné smýšľanie pána dopisovateľa. Tedy vďaka! Chráňte sa dlhé vety písať. Od vás máme tuším aj druhý dopis. — **Babjagurčan.** Vás si vysoko ctíme, nie len ako spisovateľa, ale aj preto, že nám neprikazujete článok v najbližšom čísle uverejniť. Sdelujeme Vám, že aj maďarské vaše články sú v Pešti vítané. — **K. básnik.** Poslané nám **novšie** verše dokazujú, že nebolo zbytočné vás na jedno-druhé upozorniť. Vaše novšie verše dajú nám badať dosť pekný pokrok. Teda prezierajte svoje dávnejšie verše aj sám, a zkusíte, že aj vám samému sa nebude páčiť násilné lámanie riadkov. Uprimná vďaka. Časom príde rad na všetky. «Veselie» je výborné. — **J. V. v Trnave, A. K. Békásmegyer, J. H. Krivaj (Slavonia):** Za oznamy takto sa platí: za jednu štvrt stranu 5 zl. 30 kr. za 3 rázy. Menšie oznamy ale dľa slov sa platia: jedno slovo stojí 2 kr., v nápisocho slovo s hrubými literami 4 kr., za meno lebo firmu musí sa platiť ešte k tomu 30 kr. kolkových útrat.

Uhlový dom je na odpredaj,

prípadne i na rátové zplácanie

s vysokým polposchodím; územie je veľmi súce pre dielnu, menovite pre remeselníkov motorov a transmissie potrebných. Obširnejšie podá vydavateľstvo pod menom «uhlový dom».

Oznamy

pre naše noviny výlučne

len vydavateľstvo

KREŠTAN-a

≡ prijíma. ≡

**Moje srdco také
a tvoje je také?**

Druhé vydanie. ✚ Cena 8 halierov.

Toto utešené dielo vydala

„TLAČIAREŇ SV. GERHARDA“.

Vrele ho odporúčame ľudu.

Katolicke kníhkupectvo.

Správa kat. umeleckého ústavu Sv. Gerharda otvorila

obchod katolíckych kníh.

Tento katolícky obchod zamýšľa sústrediť tak uhorské, ako aj cudzozemské diela katolíckeho spisovateľstva, na sklade má maďarské, nemecké a slovenské modliace knižky a iné náboženské diela.

Umelecký ústav Sv. Gerharda má svoju tlačiareň a vlastné spisovateľstvo (Budapešť, VIII., Práter-u. 44.).

Najväčšia dielňa na kosy!**Najväčšia dielňa na kosy!**

Najväčšia dielňa sveta na kosy, vyznačená na mnohých vystavách jako aj na výstave lanskej v Londíne

≡ so zlatým peniazom a čestným vysvedčením, je ≡

Sohrová Sväto-Antonská fabrika na strieborno-ocel'ové kosy

Výstraha.

JOZEFA SOHRA v Somogy-Szill-e.**Fabrika 100 korún vyplatí tomu, kto vie preukázať «Sohr Sväto-Antonskú» kosu z daktorej inej fabriky, 200 korún vyplatí tomu, kto zpomedzi 100 «Sohr Sväto-Antonských» vie preukázať päť zlých kos.**

Kto úplne spol'ahlivú dobrú kosu chce si zadovážiť, ten dotiaľ od nikoho nech si neobjedná kosu, kým si od vyšspomenutej chýrečnej firmy obrázkový cenník nežiadal, ktorý ona hocomu na žiadosť darom a vyplatene zašle. Fabrika garantuje v každom ohľade za svoje dōrobky, a nezodpovedajúce kosy budú s ochotou premenené. Pri objednávke 5 kusov poštové trovy platí fabrika, pri 10 kusoch okrem poštových trov, ešte aj jednu kosu zdarma pridá. — Shromažďiteľom výhody! — Viac tisíc poďakujúcich listov a dostatočných objednávok nachodí sa k opozreniu.

Ceny Sv. Antonskej kosi sú:

	65	70	75	80	85	90	95	100 cm. dlhé
	— .95	1.—	1.05	1.10	1.15	1.20	1.25	1.30 zl.

Amergausky brúsiaci kameň pre kosu najlepši.
1 kus 50 hal. 10 kusov 4 kor.**„Triumph“** Striebornooceľové náčinie ku nakútiu.
Kladívko a penka 1 kor. 70 hal.

Každý nech si žiada cenník na dopisnici.

Dvojnásobne elektromagnetický križ a či hviezda

R. B. N. 86968
uzdravuje a roz-
veseľuje, za čo
dobré stojíme,
pri lámke, zá-
duchu, bezsni-
bl'adosti, migréne klopaniu srdca, boľeniu hlavy,
opilepsii, závratu a iných chorobách nervov,
I 20-ročné choroby boli už takým spôsobom

vosti, hučaniu
ucha, ischli,
zlom slychu,
nervosite, ne-
chuti po jedle,
boľeniu zubov,
odstránené.

Celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecenstvo, že môj aparát nemá sa pomýliť s aparátom Voltu, ktorý na základe svojej neužitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto moja dvojnásobne magnetická hviezda a či križ nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, naspäť dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj aparát upotrebiť.

Malý aparát stojí 4 krun. ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký aparát 6 krun. Pri ťažkých chorobách zastaraných aj 20 rokov sa má upotrebovať.

Len pre zastaralé choroby a influenzy. S dobierekou alebo s vopredným poslaním peňazí rozposiela hlavná ústredná predávajúca miestnosť pre vlast' a cudzozemsko

ALBERT MÜLLER,

Budapest, V., Kálmán-utca 19 M. sz.

Založená 1735.

Telefón 395.

Mestská lekáreň k

ČIERNEMU ORLOVI

Temešvár,

vnútorné mesto, námestie sv. Juraja

Adressa telegrammu: Mestská lekáreň, Temešvár.

Chýrečný aether proti lámke a lúpaniu je najvýbornejším prostriedkom proti lámke, lúpaniu a iným reumatickým chorobám, proti trhaniu, boľasti nervov, pichaniu, boľeniu zubov atď. Účinok je istý a chytrý, obyčajne po 1—2 natrení. Nesčíselné vďakočinenie to dokazujú. Cena flaše 2 koruny, cena flaše na prábu 1 koruna.

Vodka na prsá a na plúca: Výt'ah z kolociera s vápnom fosforového kyslíku stal sa svetochýrny následkom výborného výsledku, doposiaľ je neprekabáteným prostriedkom hojacim, ulavujúcim a soslňujúcim zvlášte pri kašli, somárskom hurute, pri zlých plúcach, pri pľucovom hurute, pri zachripnutí atď. Vela vďakočinení potvrdzuje istý výsledok tohoto prostriedku. Cena jednej flašky 2 koruny, flašky na prábu 1 koruna.

Krv čistiace pilulky temešvárskej mestskej lekárne veľmi dobrú stolicu robia, ktorá chytrá a prajne účinkuje bez toho, že by prameňom krčev bola, alebo aj v tej najmenej miere nebezpečná bola, a preto tie pilulky odporúčame zvlášte pri tvrdej stolici, pri žalúdkovom hurute, pri zimnici, keď človek nemá chuti po jedle, a pri všetkých chorobách tak žalúdka, jako i brucha. Jedna škatuľka 42 halierov, šesť škatuliek 2 koruny, 10 halierov.

Tieto vypróbované a za výborné uznané prostriedky dostať jedine v temešvárskej mestskej lekární, a len vtedy sú opravdivé sú-li obdarené obrannou známkou a podpisom. A preto varujeme sa falšovaných a napodobňovaných falošných vecí.

Posielame s doberkou, alebo predbežným poslaním summy (i s pričinením 32 halierov na balikovanie a poštové útraty) Objednané vyše 10 korún franco.

Pozornosti našich hospodárov

čo najvrelšie od-
porúčame po ce-
lom svete rozší-
rený a za výborne
účinkujúci uznaný
liek

proti dúlu sviň,

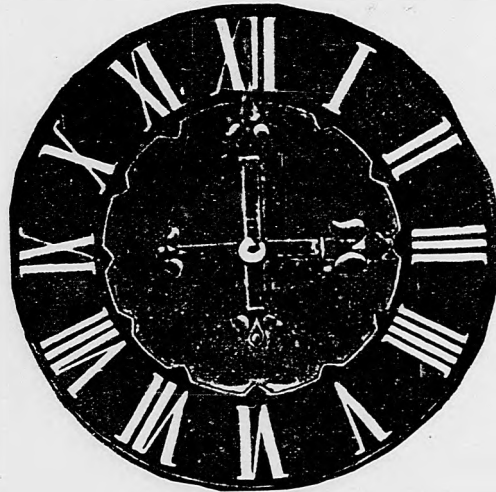
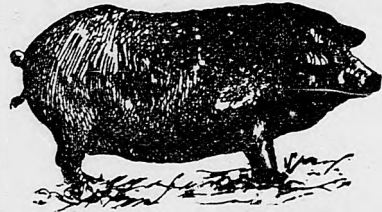
ktorý obmedzuje šírenie sa choroby tej; výbornou svojou chemickou slohou nielen od rozličných chorôb zachráni ošipané, ale aj vykrmeniu týchto v najväčšej miere pripomáha; — o čom mnoho tisíc ďakujúcich listov a osvedčení svedčí. Cena spolu s návodom jedného pôvodného polkilového balíka je 1 koruna jednokilového väčšieho 1 koruna 80 halierov 19 kilove balíky franco posielajú

Szent-István-gyógyszertár, Somogy-Szill.

Taktiež tam je k dostaniu, pri lámke, lúpaniu, rheume, pri neduhoch križov a iných kostí znamenite účinkujúci

Balsam proti lámke

ktorý už pre mnohým prinavrátil úplne zdravie, — o čom povodne dokumentá svedčia Pri riadnom užívaní povyháňa akekoľvek neduhy kostí, organismus nápadne posilňuje, a týmto spôsobom jeho prirodzená vlastnosť je že e telu mladistvú ohybnosť dodáva. Cena jednej pôvodnej sklenky i s návodom je 1 koruna 40 hal. Jednej väčšej povodnej sklenky 2 koruna 40 hl.

Mám česť v známosť doniesť,
že vážové hodiny vlastnoručne shotovujem.

Látka kovová najlepšia, stroj výborný, najnovší, chod správny: následkom čoho ja za jejich trvácnosť čo najďalej dobre stáť a ručiť môžem. Hodiny tieto vážové aj pod nat'ahovaním riadne idú, od vetra a prachu sú sklenou škrýňou chránené. Vnútri nachodí sa pokazovacia tabuľka, ktorá správny chod hodín kontroluje a ten istý čas dnu vo váži ukazuje, ako i z vonku hodinové ruky.

Moje hodiny bez všetkej fabričnej práce výlučne sám hotujem a na patričné miesto dovážam. Krom nových vážových hodín aj akékoľvek naprávanie za ľavnú cenu a pri úplnej garancii podujímam. V Baňskej-Bystrici, roku 1899.

Michael Stollmann, hodinár.